

FOTO: Ivo Havlík

Rozčarovaný nostalgik Jorge Teillier

PETR ZAVADIL

Chilská moderní poezie je zároveň pozeňnaná i prokletá. Na jejím počátku totiž stojí několik velkých jmen, díky kterým se proslavila po celém světě. Překročit stín Pabla Nerudy, Vincenta Huidobra, Gabriely Mistralové nebo Pabla de Rokhy ovšem bylo pro ty, kteří přišli po nich, o to složitější. Někteří se vydali cestou radikálních experimentů, kterými hodlali překonat avantgardní výboje svých neodbytných poručníků. Nicanor Parra, známý i z českých překladů, zase (nejen) v básni **Manifest** úspěšně postavil na hlavu „poezii malého boha / poezii posvátné krásy / poezii zuřivého býka“ (tedy Huidobra, Nerudy a Rokhy) svou navenek snadno přístupnou antipoezií.

O dvacet let mladší Jorge Teillier volí o něco méně dramatickou cestu. Avantgardním otcům chilské poezie umělecké zásluhy neupírá, jejich básně nezavrhuje šmahem, nedopouští se literárních vražd. Vyčítá jim však příliš kosmopolitního ducha, který pomíjí půdu, ze které chilská literatura vzrostla. V roce 1965 vydal krátkou antologii podobně smýšlejících básníků a doprovodil jí úvodem, který nesl název *Básníci lárů*.

Začínají se obnovovat smysly, které se v těchto posledních letech vytrácely, utopené pod spadáním listů poezie, která

se nezrodila spontánně kontaktem člověka se světem, nýbrž je výsledkem ryze literární zkušenosti, zhotovená podle míry jiné poezie. Toto je důležité v zemi jako ta naše, kde tíha země je stejně rozhodující, jako bývala (a možná stále je) rozhodující „tíha noci“, a kde člověk, předtím, než se vrhne do říše idejí, musí nejprve vydat počet ze světa, který ho obklopuje, protože jinak bude vykořeněný.(...) Domníváme se, že na vysvětlenou nestačí poukázat na provinční původ většiny básníků, kteří se pod náporom nostalgie, básnické choroby par excellence, vracejí do dětství a do provincie, nýbrž i na něco dalšího, na občas nevědomé odmítání měst, těch megalopolí, jež vypuzují přirozený svět a izolují člověka před nitrem jeho opravdového světa. Ve městě je lidské rozprášené a ztracené, jak říká Gottfried Benn, který sní – coby unavený intelektuál – o tom, že se z něj znovu stane „předek jeho předků, trs mechu ve vlažné bažině“.

Vlažnou bažinou samotného Teilliera byla provincie Araukánie zhruba uprostřed Chile. Narodil se v roce 1935 ve městě Lautaro, v oblasti známé jako La Frontera, tedy v překladu Hranice, jelikož právě tam zastavili domorodí Mapučové postup španělských dobovatelských vojsk a o pár století později, po vyhlášení nezávislosti, i postup chilské armády.

Oblast v 19. století osidlovaly tisíce kolonistů všech možných národností, takže se tam k mapučské a španělské kultuře přimísila také italská, anglická, německá nebo francouzská. Teillierovi předkové z otcovy strany pocházeli právě z Francie a do Frontery dorazili v roce 1885.

Teillierův otec coby komunistický aktivista objížděl celou oblast a vysvětloval zájemcům princip agrární reformy. Malého syna brával na tyto cesty s sebou. Zatímco se věnoval svým aktivitám, Jorge trávil většinu času v hotelových pokojích s knihou. Tak jako každý kluk začínal s dobrodružnými příběhy, ale už v osmi letech znal poezii Federica Garcíi Lorcy a v patnácti četl Verlaina či Rimbauda.

Nepamatuji se, že bych se pokusil napsat nějakou báseň před svým dvanáctým rokem. Připadalo mi, že poezie patří do jiného světa, a raději jsem četl prózu. (...) Svou první opravdovou báseň jsem napsal, když mi bylo kolem šestnácti let, první, u které jsem s údivem zjistil, že je napsaná jakoby někým jiným.

Dějepis a zeměpis studoval na univerzitě v hlavním městě.

Pokračování na straně 3

SEN O OHNÍČKU VOJTĚCHA STEKLAČE A LUDVÍKA SOUČKA IVO FENCL

Ptám se znalců dětské literatury v Kanadě, Evropě i na Martiniku: má reálný smysl krást starý papír? Odpovídám česky: „To si pište.“ Já to praktikoval, když mi bylo devět let (1973), ale ne ve sběrně u pana Vendy. A nešlo o ledajaký papír. Byly to zlaté časy mé grotesky a slavná éra prospektora na Aljašce, chci říct, že v jamním sklepě u Plzně. Nepil jsem, rostl a nikdy nikdo mě nepřesvědčil, že jsem neprožil šťastné dětství. A v socialismu.

Onen sklep nebyl žádným skladem brambor. Ale ano. I ty se hodí, často, když nebude co jíst… Ale prosperoval jsem tenkrát jinak. Prostřednictvím „prachobyčejných“, hořlavých *Ohníčků*. Kdy se to semlelo, jak by řekl Columbo? Okolo roku 1970. Sice existovaly taky další dětské časopisy, ale nikde nezveřejňovali takové kopce báječných komiksů, ty žily pouze v typicky podlouhlých, nezapomenutelných Ohníčcích. Na věčné časy a NIKDY jinak.

V mých dobách malin nezralých mi byly OHNÍČKY pionýrským *kvantem útěchy* - a ze všech obrázkových seriálů tam… se největším odvazem v dějinách staly *Đábelský doktor QQ* a *Desetioký*. Až po nich sourozenci z pravěku od Švandrlíka a Neprakty *Sek* a *Zula* (v USA je, pravda, předběhl komiks *Flinstoneovi*) anebo *Šestší a smůly siňora Bonaventury*, což je česká verze letitých, sto let starých výtvorů italského herce a kreslíře Sergia Tofana, dej mu pánbůh věčnou slávu a novou šanci u nás v republice.

Stále mluvím o rané části sedmdesátých let a konci šedesátek! Jinak by totiž k předmětům mého výzkumu náležel i zlovolný *Profesor Dugan* Theodora Pištěka a Iva Pechara. Ale sbíral body později a Theo a Ivo uspěli sice už předtím, ale - jinak pojatým - komiksem *Deset tisíc mil na vzdorujících strojích*. Zprvu jsem ani netušil, že je podle pravdy a že se závod Peking - Paříž začátkem dvacátého století opravdu jel. Přes Čínu a Rusko. Že dojeli až pod Eiffelku. Nevěděl jsem ani, že je ten komiks šitý dle knihy *Blázniví motoristé*, vydané pár let předtím, a v Ohníčcích nás ostatně bavily i seriály jako *Malý Vinnetou* (autorem byl Karel Franta), *Kočíčárny Kida* a *Pida* (dílo amerického původu), *Flash Gordon*… anebo *Bivojova rytířská dobrodružství* Evy Průškové, kde si všimněte dokonale kreslených dětí, zvláště děvčat. Průšková měla na tohle talent. Je to naprosto nedoceněná kreslička. Ale jí asi na slávě moc nezáleželo.

Nejen obrázkovými sériemi bývali kluci živi,

a tak měli roli taky rozličné povídky. Speciálně mě až do kolen dostávaly bezvadné „horory k táboráku“ od PhDr. Jaroslava Tichého: *Kostlivý klíčník na hradě Hrobovci*, *Pomsta mandragor*, *Poselství tibetského běžce*, *Divné sochy v koutě zahrady*, *Tvrdila, že v tom domě straší* nebo - upíří - *Borejšovo zrcadlo*. Na jméno autora těch klenotů mé oko zprvu ani nepadalo a ilustrovali je velice různorodí výtvarníci, i nedocházelo mi, že jsou strašidláckosti od jediného velmistra, jehož mezitím vyhodili z redakce. Docvaklo mi to ale naštěstí dřív, než jsem se - po letech - pustil do rozhovoru právě s Tichým a… A než jsem se - ještě později - seznámil s jeho paní. Inciovala poté krásně vypravené knižní vydání oněch partnerových příběhů.

V Ohníčcích byly okolo roku 1970 zveřejňovány (sláva sláv) i další cykly a rubriky typu *Made in Popletov* a *Boříkovy lapálie*, přičemž právě nejstarší lapálie jsou psány krásně úsporně a nejlépe. Listuji stejným časopisem dnes a vystupují mi jako ze snu nové a nové vzpomínky, vždyt jsem byl celkem vnímavým ťulpasem a napínavé texty mě dostávaly až na lopatu. Zabíral jsem jako ryba i na obrázky a každý z nich mi dodnes navodí příslušnou asociaci. Chci tu vyjádřit jediné.

Žil jsem tím časopisem, jako bych asi žil dnes *ajpodem*

A tam uvnitř v Ohníčcích byla samozřejmě i propaganda, ale to se nedalo odpárat, to nešlo nic dělat. Příklad? Reportáž o únosu kluka kdesi v USA.

Někdo ho vtáhne do auta. Uhání městem a policajti se za nimi pustí, nu, a já doma vykuleně louskal ono líčení causy vytržené z kontextu a dokonale ve mně vygenerovalo pocit, že tam někde mají neutuchající válku a permanentní peklo. Nechtěl bych přece uvnitř něj žít. To komiksy jsou nevinné a… A ikonickými mi byl *QQ* a *Desetioký*. Proč zrovna oni?

Dodatečně si uvědomuji, že také proto, že se ona veledíla (od Steklače a Součka byly scénáře) jmenují podle padouchů. Jako později *Dugan*, a že tedy má padouch takřka hlavní roli. Wow. Jak jenom na mě fungovali tito zlovolníci. Báł jsem se jich, ale strach i přitahuje. Mocně, vydatně, výživně. A QQ byl i kreslitelný. Desetioký ne. Desetiokého ztvárnil obyčejnou tužkou Milan Ressel a na jeho vysokou technickou úroveň mě imitace nenašly šanci dosáhnout. Ani jsem se nepokusil.

Ale QQ? Toho kreslila „dětinsky“ Věra Faltová a já ji imitoval znovu a znovu a všelikam. Využíval jsem Doktora léta v kresleném seriálu v rodinném časopise *Rodina*, jenž dosáhl 116 čísel, a na začátku jsem ještě nechtěl moc přiznat, takže jsem svého padoucha neinvenčně přejmenoval na XY a kreslil ho po paměti a jinak. Ale pak jsem začal kopírovat. Zvláštní! Zatímco ostatek komiksu jsem zaujatě kreslil sám, Doktory já od 16. čísla Rodiny vytvářel jen podle vzorů. Sice ne přes kopírák, to by mě nebavilo, ale koukal jsem se vždy na některý Faltové portrét a označoval v jejím komiksu tužkou systematicky použité netvorovy pózy a úsměšky. Abych žádný škleb nikdy neopakoval. Proč jsem nechtěl? Asi obrana proti stereotypu, ale hlavně jsem se prahl s každým jedním QQ-em zvlášť a vždy výsostně pomazlit.

„Tento týden chystám číslu Rodiny 99 a pokochám se obrázkem z Ohníčku 23, ročník tolik a tolik. Hurá!“ Byl to QQ v nejružnějších pozicích i afektech a přivlastňoval jsem si výrazy relevantní pro původní děj. Ani to moc nevadí. A přece jsem úplně mechanicky a namátkou upichoval do svého díla ty výseky. A září. Psychologie výrazu jaksi putuje stranou a je to něco jako známý poznatek z filmu. Vezmete kukuč dobrého, charismatického herce a zasadíte záběr do kontextu. Znamená smutek. Ale dáte to samé do jiné souvislosti a divák to vnímá jako veselí. Otec mě půjčované kresby obdivoval a, ehm, a zdálo se mu, že výtvarně rostu. Aby ne! Chybami jsme živi a jimi se učíme, ale přebíráním a zkoušením jakbysmet. Ale abych mohl systematicky krást, musel jsem nějak získat ty staré Ohníčky, co mě minuly v první třídě i ještě dřív. Byly vážně „prachstaré“ - už dva, tři, čtyři roky, což představovalo v mém věku sedmi až deseti let neko-něnou ÉRU.

Proč jsem Ohníček neodebíral?

Stál dvě koruny… a je fakt, že *Sluníčko* i *Mateřídouška* mi v ranějším věku (mně a mé mladší sestře Evě) rodiče klidně předplatili. Taky na ty časopisy tudíž s láskou vzpomínám, ale moc dalších já zprvu neznal

a byl jaksi rodinně izolován. Nesledoval jsem, co jinak vychází, a žil „padouchem“ Rumcajsem z *Mateřídoušky* nebo jejími verši, jak mi je máma oddaně vlepovala do sešitu (a jsou to dobré verše).

Ostatní časopisy jako *Pionýrská stezka*, *Větrník* či *ABC* se leda občas zatřpytily ve třídě mezi kamarády nebo na chalupě známých Klepso-vých, kde jsem díky tomu první četl Trosku - alias komiksovou adaptaci jeho trilogie od Svatopluka Hrnčíře. Troskův kapitán Nemo! Jeho podmořský svět i praještěři! Ale Ohníček? Konkurenci neměl, a když mi náhodou nějaké číslo koupili, byl jsem paf. Úplně. Proč jsem tedy neřekl: „Kupte mi i další“? Nevím. Ale nikdy jsem si to neporučil. Ani jsem - ve své odtržené prostotě - netušil, že bych si mohl říct o zaplacení celoročního předplatného 48 korun; až došlo k absurditě. Rodiče mi předplatili Pionýra! I tam jsem, pravda, nacházel slušné komiksy a příběhy. Například tu Steklač anonymně zveřejňoval první verzi *Agent*a

Pankráce Tangenta, tedy parodie dobrodružných a detektivních příběhů anglosaské provenience. Jenže to v Ohníčku zářil Steklačův vkládaný román Žlutý Robert - a Steklač se stal z mnoha směrů inspirátorem mé fantazie, kterou souběžně napájel Robertem, Boříkem i Tangentem; ani jsem si to tenkrát neuvědomoval, že zde pracuje na mé degeneraci jediný muž.

Zatímco zmíněná Mateřídouška byla dvanácti čísly do roka po koruně, Ohníček měl 24 pokračování ročně a možná se u toho rodiče zarazili. Kdo ví. Ano, předplatili mi ho - nakonec -, ale teprve v době, kdy už komiks o doktoru QQ ztratil drajv a stal se pohádkou.

Ani Ludvík Souček už do Ohníčku nepsal,

nebo jen nějakou tu povídku. Pozdě. Ale přece. A tak mi najednou milený časopis chodil a já ho ukládal vždy po 14 dnech a kladl číslo na číslo, ale vše jsem nečetl. Pár seriálů ano, sem tam jiný příběh, ale prr. Proč to ochabnut? Jednak jsem stárl a jednak postupovala jistá normalizace - a ty dvě věci se kryly.

Ze „starých“ Ohníčků, kde ještě žili Desetioký a QQ, jsem dlouho měl jen tři čísla. Vlastně mi jaksi stačila. Jen díky nim jsem zůstával v onom omamném šoku a z nějakého důvodu jsem měl za to, že je nemožné zvědět, co existovalo předtím a potom; a tak jsem opakovaně listoval svých šest stran a nejprve se jimi inspiroval pro počmárání papírů, ze kterých jsem si sešíváčkou udělal „knihu“. Kreslena je, koukám, děsuplně, ale ten příběh! Něco je inspirací z Ohníčku, ale okolí já invenčně domyslel na mnoho stran. Fascinující, jak umí pár obrázků dítě nakopnout k celé sáze. Ještě později jsem začal tento komiks prepisovat do povídky, ale tu jsem nedokončil. Jmenuje se *První kluci na Marsu*. Ale zdržuji, chtěl jsem především mluvit o zlodějství a je namístě otázka, jak jsem přišel ke zbylým starým Ohníčkům a jak si doplnil mezery. Inu… V jednom případě to vidím, jako by to bylo včera.

Přestěhovali jsme se do nové školy za řeku a bylo to v druhé nebo třetí třídě. Přijel pan Čejka, strýc mého nejlepšího kamaráda Říši (který se odstěhoval do Loun), a měl vlastní nákladaček, což tehdy byla výjimka a nezvyklá věc.

Do korby jsme házeli starý papír,

i stojím nahoře a najednou jsem jej spatřil. Ohníček! Co víc? Komiks vzadu! Doktor QQ! Číslo 24, poslední v ročníku, kdy byl QQ ještě ve vesmíru, a tehdy už to muselo být rok, dva staré. Vzal jsem časopis do ruky a sklonil se nade mě dobrý Čejka a viděl, co uhranutě čtu, a stále slyším, jak reaguje: „Tak to vidíš, co lidi vyhodí.“ Jako by se taky divil.

Ten Ohníček dodnes mám a je podepsaný, z čehož jsem pochopil, že ho někdo odbíral; ale ten někdo nebyl jako já. Ne že by ho seriály nebavily, ale po roce, dvou šla čísla do sběru. Náhodou jsem se nachomýtl na korbě a jedno ukradl z haldy, kde sice možná byla i čísla další, ale to mě nenapadlo. Nebo jsem se spíš neodvážil hrabat hloub. A ještě jedno pamatuji. Jak jsem si říkal: „I sběr se krade.“ Takže mě nikdo nesmí vidět. Šup - s Ohníčkem za triko. Teprve doma jsem ho šťasten vyndal.

Další dva mi koupila máma a náhodou je seriál na zadní straně zrovna na vrcholu; shodl jsem se na tom s panem Adamovičem i jinými, že snad jde o nejlepší pokračování. Jaksi nejameričtější. Říká se tam mj.: „Dobrá, jste moje rukojmí.“ Z vůle boží mi to spadlo do klína a současně možné je, že ohromující působivost kreseb na zadní straně zaujala mámu. QQ byl každopádně celý svět, do něhož jsem po kebuli vstoupil, ale nehledal jsem okolí onoho čísla a obrovské mezery „před a za“ jsem prostě a pilně vyplňoval vlastní tvorbou.

Nenapadlo mě, že by se daly Ohníčky

někde půjčit a… „Raněné desetioký zabíjí!“ „My zasvěcení jsme zbraněmi smrtelníků nezranitelní. Nedostanete mě. Teď zmizím, ale až se vynořím!“ Anebo „Vy zvířatááááá!“ To už byla smrt Desetiokého - v himálájské kamenné lavíně - a netušil jsem v tomhle případě, že Ludvík Souček komiksem rozvedl vlastní povídku ze starší sbírky *Bratři Černé planety*. A skutečně ji *rozvedl*. Finále, ve kterém se zjeví armáda a kde dojde k dobývání kláštera pomocí kanónů, je totiž nové a dotvořeno ryze pro Ohníčky, kde to děti „žraly“. A dostávám se do překrásné éry, která trvala řádově dny, týdny a pochybuji, že měsíce, a zpětně mi připadá ohromně dlouhá. Odyseea dětství, kdy mi bylo méně než dvanáct a víc než devět. To, co se přihodilo, už dnes děti nepochopí, protože časopisy nemilují a komiksy trochu ano, ale ne tak moc jako já. A jak jsem byl povahově uzavřen, síla, kterou mě QQ a Ohníčky magnetizovaly, byla všemocí. X-krát silnější, než jak to působilo na kamarády, a to na povrchu dítěte nepoznaté. Normálně jsme všci litali čtvrtí

a hráli na asfaltové silniče u nedávno postavených dvou paneláků hokej - a na opačné straně cesty dál jsou dvě bytovky nižší, starší. V nich žil Petr Nepodal, můj spolužák, a kus dál Kája Kuchynka. Jeho sestra Alena. Někdy jsem do té oblasti vyrážel, však byla v sousedním bloku. Chodil jsem tam s pukem či tenisákem a hokejkou, ale taky jsme tam došli od školy… a já ještě chvíli pokračoval v zapáleném vyprávění svých příběhů o Žlutém Robertovi (hrdina byl převzatý, ale příběhy mé) anebo Zeleném Jírovi (vlastní inovace Roberta). Většinou jsme si povídali někde venku a jen někdy se zavřeli v Nepodalovic kůlně. A pak… Stalo se! Zopakoval se moment se starým sběrem u školy, ale sběr už nebyl v nákladačku, ale ve sklepě. Jednou jsem při průzkumu klučíčního teritoria (nemá hranic) vletěl do suterénu jedné z těch menších bytovek a hů! Úžas. Halda a v ní… Ohoho. Ohníček. Na zadní stránce QQ.

Šel jsem k rádoby vonné hromadě a už ho držel,

co to? Táhle vykukuje další. Deset, jedenáct. Dvanáct! Tahal jsem dál a dál a sám a bez babky a nebyla to řepa a dostal jsem strach, že budu přistižen a nebudu mít nakonec nic. Sebe-rou mi poklad století. Přestal jsem haldu drásat, vrazil lup pod triko, letěl po schodech a nahoru a ven jako špunt i šíp.

Tehdy se sklepy ani domy nezamykaly. Letěl jsem domů a tam Ohníčky prohlížel a skládal, pečlivě je řadil jako chodník podle ročníků. Mého úlovku si nikdo nevšiml a já tušil, že hromada nebude bezedná, ale ještě pár Ohníčků tam, kdo ví, třeba najdu.

Ne? Kolikrát jsem se toho jara vrátil? To kdybych věděl. Ale vždycky jsem ke svému překvapení ještě něco vydobyl. Ne naprosto všechny Ohníčky nejslavnějších ročníků, ale skoro. Bral jsem je v celých balících a bál se s takovým nápadným štosem na schody a měst dopoledním domem. Možná by mi nic neřekli.

Nebo ano? Ale nechtyl mě nikdy nikdo a bylo to díky tomu, že jsem víc nevybíhal obtěžkán, ale pokládal Ohníčky ze sklepa na parapet okýnka a letěl jsem vzápětí vchodem a barák oběhl s prázdnýma rukama a balík uchopil. A zas. Nestalo se, že by mi během „kolečka“ štůsek kdokoli uzmul, i hnal jsem s Ohníčky opět domů a toho si už táta všiml, ale já mu nadšeně a sebevědomě vysvětloval, jak je podle čísel řadím a čtu a kterak tím PROSPERUJI a co už mi JEN chybí. Líbilo se mu to. Asi. A zda jsem přiznal, že je nosím ze starého papíru? Už nevím. A přiznal jsem, že vlastně vybírám sklep? Těžko.

Ale Ohníčky byly úžas,

a tak mi vše i díky doteku nebe prošlo. Snad. Prošlo mi to u bytovek, ve sklepě, všude a navždy. Jediná drobná vada? Že jsem nezískal Ohníčky všechny. Ale většinu slavných ano. Notnou část. Většinu *Desetiokého*, *Vzdorující stroje*, *Malého Vinnetou*a podstatnou část *Doktora QQ*. Jistě-že i četné Tichého povídky.

To vše jsem studoval a měl skryto v domácí lavici s knížkami. Složeno vzorně a chronologicky. Až po desítkách let mi kamarád Zbyněk Šimána přivezl odtěkud ty ročníky kompletně. Věděl, jak moc jsem je v dětství chtěl? Rekl jsem mu to? Ne. Vím jistě, že jsme se o tom nebavili. A přece je přivezl. Z nějaké pozůstalosti.

Už to ovšem bylo pozdě, tedy ohledně mých citů, ale možná lépe někdy než nikdy. Navíc jsou neprostřihané a ne jako některé ze sklepa poblíž Nepodalů, do nichž jsem i já občas a zbrkle vražedl nůžky. I ten *Đábelský doktor QQ* vyšel po převratu v kompletní vázané knize Alba-trosu a nějaké roky předtím mě o editaci dokonce poprosil sám Vojta Steklač, ale neobrátil se na člověka zběhlého. Ledá jsem chvíli dumal, kde zbylá čísla mám „schrastit“, protože Steklač sám je samozřejmě neměl a Věra Faltová na Kladně asi taky ne…

Uvázlo to tím pádem na mrtvém bodě, ale z mého hlediska je to jedno. Důležité, že to pak dal dohromady Pavel Kořínek a že vymizely i mé poslední mezery. Ale… Nebýt mezer, má imaginace by nikdy nenašla pole a nevznikly by nekonečné komiksy, kterými jsem v dětství žil, když jsem je vymýšlel, i celkem vzato děkuji Hospodínovi za osobnostní nastavení i toho pana Doležela, co žil nad sklepem a co měl Ohníček předplacený, aby ho posléze vyhazoval.

Jeho rodinu velebím a ani Petr Nepodal, ani Kája Kuchynka o mých nájezdech dodnes neví, ačkoli se mnou chodili do třídy a žili od vonné-ho sklepa pár metrů. Díky, že se to tenkrát tak semlelo. Byl jsem šťasten a prosperoval jako nikdy předtím a nikdy potom. Sbíral jsem a tvořil a doplňoval a sníl a kreslil a DO-MÝ-ŠLEL a miloval i cesty po Čechách s rodinou v kombíku, i pozemní hokej, i čas trávený ve školní třídě. Měl rád blbnutí na ulici a na staveništích a pobyty v Českém ráji a Železné Rudě a Krkonoších a Kynžvartu.

Tíhl jsem k Praze. To vše je fakt. Ale krom toho jsem četl a psal a vedl si čtenářské deníky a civěl na televizi a chodil fascinovaně do kina a zaznamenával filmy viděné a nade vším, věřte nebo ne, prosperuje svět jednoho jediného časopisu a ďábelského doktora QQ.

Měl bych stejně šilený zájem,

kdyby doktor vypadal banálně? Netuším. Ale Faltová mu dala cylindr a neliidsky, netvorně dlouhý nos. Ten nos nakreslila bizarně. A dobrý je Steklačův sci-fi scénář. Dnes už si říkám, že mě při těch lupech musel přece aspoň jediný svědek vidět. Asi. Ale dal mi pokoj, jako dítěti. Možná mě viděli z okna sousedního paneláku. Nebo v jiné chvíli. Ale nejsem si ničeho vědom, natož abych měl špatné svědomí, a mám za to, že jsem neudělal chybu a akce v zájmu vlastní prosperity zvládl na výtečnou.

Vím, že jsem nemohl jinak, a představa, že bych to tam nechal… Peklo! Nic. Jak bych žil? To byla klíčová éra mé mladosti a není s ničím druhým srovnatelná. Žádný jiný časopis jsem si nezamiloval tak extrémně. Žádný jiný se mi nestal tolik světem pro sebe.

Proč? Chybělo mi, ptáte se, cosí, co jsem si nahrazoval? Vylučuji to. Chyběly mi Ohníčky. Prostě ony. Nic jiného. A to STARÉ Ohníčky, jak je nastartoval rok 1968, ale jakmile mi přitánčily šest let nato domů ty předplacené, bublina splaskla. Poněkud. Ale jistě, pořad jsem nacházel komiksy a sem tam povídku a prázdninová dvojčísla byla super.

Jenže prosperitě první směsice Ohníčků let 1967-1974, kam psali Švandrlík, Tichý, Souček či Steklač a kterou jsem si osobně odlovil a poskládal, se už nikdy nevyrovnalo nic. Ani televizní Receptář.

Kdo to kdy napodobí? Už nikdo. Ani naše politická gamitura. Ta ostatně skončila s četbou mého článku už na řádku tři. Nikdy ty lidi nic podobného nezajímalo a zajímat je to ani nebude. Politik je zvláštní druh a rozuměl by z Ohníčků jenom té reportáži o uneseném chlapci. I když… Míloš Zeman právě dočetl až sem. Jenže to jsou výjimky. Výjimky potvrzující pravidlo.

Literatura • Umění • Kultura

Pokračování ze strany 1

Během té doby navázal četná celoživotní přátelství, oženil se a vydal svou první sbírku básní. V Santiagu se chtěl usadit natrvalo, lákal ho bohémský život, na který si rychle zvykl. Přes den se věnoval literární revui Orfeus, kterou založil, a po nocích psal básně a eseje, včetně proslulého a už citovaného programového textu *Básníci lárů*.

Stejně jako pro řadu dalších Chilanů bylo pro Teilliera přelomové datum 11. září 1973, kdy generál Pinochet svrhl levicového prezidenta Allendeho a zahájil tvrdou vojenskou diktaturu. Pro citlivého básníka to znamenalo nejen konec socialistického snu, ale také odchod části rodiny do exilu a mučení či vraždy přátel. Přesto se rozhodl v Chile zůstat. Rozčarování však bylo příliš silné a Teilliera hluboce změnilo. Nostalgický lyrik chilského venkova se postupně vytrácel, v jeho poezii začaly nabírat na síle pochmurné tóny. A psát pro něj bylo čím dál těžší. Jeho dny zaplňovala nuda, netečnost a v čím dál větší míře také alkohol, ke kterému měl nezdravě blízký vztah už dříve. Po vojenském puči se z pití vytratila jakákoliv radost. Pil už jen s hořkostí. Důkazem může být třeba báseň *Malá zpověď* z roku 1978, jejíž první verš zní: *Ano, pravda, ošoupal jsem si lokty ve všech krčmách*. Jeho žena – tou dobou už třetí – se ho několikrát za pomoci přátel pokoušela dostat do protialkoholní léčebny, za což jí byl málokdy vděčný. Koncem osmdesátých let ho alespoň přesvědčila, aby se odstěhoval na venkov, který měl tak rád. Jenže i tam si básník brzy začal nacházet výmluvy k pochůzkám do vesnice, kde popíjel s novými kumpány. Na otázku, jak to poznamenalo jeho básně, odpověděl:

Je v nich víc hořkosti, jako by na ničem nezáleželo. Dříve byl v mých básních jakýsi střed. Teď jsou rozptýlené jako světlice vystřelené do moře nebo do nebe.
Zároveň s propadem do alkoholu se čím dál víc identifiko-

val s lidmi na okraji, s postavami ze světa pouličního tanga, okresního boxu, zaplivaných barů, fotbalových hřišť či dostihových okruhů. Dospěl k přesvědčení, že jeho verše pozbyly veškerou magii. Ve skutečnosti – a je to jeden ze zázraků poezie – tato schopnost soucítění s vydědenci společnosti dodala jeho pozdním básním novou intenzitu.

Stojím na okraji určitého typu společnosti, ale nikoli na okraji sebe sama. A to je podle mě nejdůležitější. Navíc nestraním vydědencům obecně, ale pouze těm, kdo nesou zodpovědnost za to, že jsou sami sebou ve společnosti, která je zavrhuje.

Člověk, který se ocitl na okraji z vlastní vůle, je někdo, kdo zasvětil život tomu, co miluje. (...) Pokud mě poezie zajímá víc než cokoliv jiného, jsem outsider.

Byl si vědom blízkosti své smrti a podle vzpomínek manželky Cristiny se jí nijak nebránil:

Vždycky říkal, že zemře brzy. (...) Dlouhá léta u sebe nosil pistoli, o které tvrdil, že s ní nakonec spáchá sebevraždu. Ale ve skutečnosti se zabíjel pomalu, den za dnem.

V roce 1996 jeho srdce nevydrželo následky náročného života a cirhózy jater. Na jeho hrobě ve městě La Ligua stojí následující epitaf:

A kdo bude za dalších sto let na místě, kterému teď říkám domov, až ze mě zbyde už jen ticho.

Relativně podrobný životopis má v případě Jorgeho Teilliera své opodstatnění. Člověk a básník jsou totiž v jeho případě v podstatě neoddělitelní. Do básní vtělil své dětské četby, fascinaci vlaky a nádražími, závislost na alkoholu i dramatické ztráty přátel. Nostalgický nádech romantismu občas strhla vichřice ponuré traklovštiny, která pod vlivem krutých životních okolností postupně zesilovala.

Přesto jeho poezie zůstala svými kořeny navždy pevně vězet ve své živné půdě, ať už měla podobu polí ve Fronteře, periferních čtvrtí, velkoměstských ulic, barových pultů, dětských dobrodružství nebo dospělých úzkostí. Ruku v ruce s tímto osudovým sepětím šla i básníkova obava o osud Chile a celé Jižní Ameriky.

Žijeme ve stavu osiřelosti a závislosti a my Chileané se kvůli tomu chováme jako žebráci a trpíme komplexem méněcennosti. (...) Stanovili jsme si cíle, které nám nepříslušejí. Mít peníze není jedinou hodnotou. (...) Je nezbytné, abychom začali existovat. A je také načase, aby Teillierova místa narkoticky omamná, místy surově upřímná a za všech okolností hluboce prožitá poezie začala existovat i v češtině.

(Text je doslovem Petra Zavadila k jím přeložené sbírce básní **Jorge Teilliera Noční vlaky**, kterou ve své edici Opium poezie vydalo pražské nakladatelství **Dybbuk** v roce 2024. Tiskneme s laskavým svolením vydavatele.

Ilustrační snímek Ivo Havlíka na titulní straně je z výstavy fotografií Jindřicha Štreita *Kde domov můj* ve farní stodole v Příbyslavi.)

JORGE TEILLIER		
		
<i>Půjdeme se projít po zvláštních vesnicích</i> Eliseo Diego	„Řeka čarodějů“, „Popeliště“. Viděl jsi, jak se rozsypávají houpačky na dětském hřišti.	Zpívají se písně, které už ve městech nejsou slyšet:
Noc byla kousek uhlí, který se měl každou chvíli rozhořet. Není nic krásnějšího než vidět topiče, jak přikládá po lopatách. Pec proměňovala uhlí na zlato. Nechali tě vylézt na lokomotivu. Je třeba milovat lokomotivu jako velké domácí zvíře, milovat její supění, její oblaky páry, déšť sazí, který tě křtí na každém nádraží.	Švec nás zdravil vítězným věckem. Mluvil o o zápasu Godoye s Joem Louisem a o bitvě u Stalingradu.	<i>Chtěla jsem se vdát za holičského učně. Posadili mě na židli a ostříhali mi vlasy...</i>
<i>Jenže už projely všechny vlaky. Odezněly vlaky, bezpečné rotování her podle čtyř ročních období: Vlček, pouštění draka, kuličky, kuželky. Všechno je to smutné. Zatímco píši, nové kočky smutně mňoukají. A vzpomínám si na tu rozkoš, když jsem první den školy psal své jméno do sešitů.</i>	V jedné vsi jsi bydlel u tety a v „Tichomořském magazínu“ sis četl zprávy o válce z roku 14, v jiné jsi v podvečer viděl, jak si lidé přinášejí židle na promítání filmu, v další jsi slyšel, jak hudebníci z městské kapely hrají „Titinu“ v rozpadajícím se kiosku.	V hotelovém baru jsem čekal na údery zvonu oznamující příjezd vlaku. Jenže noví přátelé nechali přinést nové láhve. A seděli jsme tam do svítání, kdy jezdí nákladní vlaky. Jednou jsem se při čekání na vlak za průtrže mračen spřátelil s jedním nebohým varhaníkem. Víte, zima a déšť bděly nad naším čekáním, dokud jsme nenastoupili do vozu třetí třídy.
Vyděšeně vyhlížíš z okénka vagonu. Tvůj otec vystoupil na perón, aby si promluvil s přítelem, bojíš se, že každou chvíli vyzve hvízd k odjezdu. Začínáš poznávat vesnice ve Fronteře. Mají jména, jež v pozemské řeči znamenají: „Ležící guanako“,	Celé dny jsi objevoval vesnice, stejně jako později chuť každého pití, dny nebezpečného jak ostrnaté ploty, do kterých se člověk může zamotat cestou z lovu. Vesnice, které jsem si prošel po blátivých ulicích vedoucích do polí. Tam žijí lidé, kteří umírají, aniž spatřili moře. Tam jsou chlapi hrající fotbal.	Ano, vrátil jsem se do těch vesnic tolikrát, protože čas na mě obvykle dohlíží. A vždy přichází po blátivých ulicích vedoucích do polí, kde synové mých spolužáků hrají ten samý a věčný fotbalový zápas.

FYZIKÁLNE ZÁKONITOSTI V SPOLOČENSKOM ŽIVOTE

PAVOL JANÍK

V súvislosti s aktuálnymi turbulenciami na domácej i medzinárodnej scéne mi nevdojak zišiel na um starodávny Archimedenkov zákon. Podľa neho je súdruh z funkcie vytláčaný silou, ktorá sa rovná váhe súdruhov ním z funkcie vytlačených. Zdá sa, že domyselná anekdota či skôr trefná reflexia verejného pohybu sa plne vzťahuje aj na súčasnosť. Možno by sa len slovo súdruh mohlo nahradiť univerzálnejším pojmom politik, alebo ešte všeobecnejším výrazom človek.

Veď intrigy hraničiace s chorobnou ctižiadostivosťou, teda patologickou túžbou vyniknúť za každú cenu a bez ohľadu na elementárnu morálku, sa týkajú všetkých sfér spoločenského diania. Svedčí o tom aj fakt, že atentát na slovenského premiéra spáchal grafoman, čiže osoba, ktorej spisovateľské ambície markantne presahujú nedostatok jej talentu. Mimochodom – etablovanie podobných klinických prípadov v rozmnožených literárnych združeníach je dnes už na Slovensku neochvejné a neriešiteľné.

Viem z prvej ruky, o čom hovorím, lebo som pôsobil v členskej komisii niekdajšieho Zväzu slovenských spisovateľov, ktorej predsedom bol národný umelec Vladimír Mináč, členmi boli národný

umelec Vojtech Mihálik a ďalšie osobnosti. Podmienkou prijatia boli tri vydané knihy a dva kladné posudky renomovaných kritikov. Už vtedy spisovatelia čelili úsiliu novinárov prepašovať sa do vecí-nosti najmä prostredníctvom publikácií z oblasti literatúry faktu.

Keď začiatkom roka 1990 prišiel z New Yorku do Bratislavy Igor Uhrík, aby informoval, že americké médiá úplne ignorujú Slovensko, tak som s ním urobil dva rozsiahle exkluzívne rozhovory – jeden pre denník Smena (27. 3. 1990) pod názvom *Do Európy pod vlastným menom* a druhý pre Literárny týždenník (č. 14/1990) s titulkom *Vôľa žiť ako národ*. Mimo záznam (ako sa teraz móдне vraví – off the record) som sa ho spýtal, kam až môže vyústiť povýšenecký či úmyselne nevšímavý postoj prezidenta Václava Havla vo vzťahu k Slovensku. Lakonicky mi odpovedal postrehom, že plyn expanduje do priestoru, ktorý má k dispozícii, kým nenarazí na prekážku. Jeho slová som pochopil v tom zmysle, že Havlova garnitúra sa nebude štítiť ničoho, pokiaľ si to bude môcť dovoliť vo vnútroštátnom i zahraničnom kontexte.

Tolko na okraj pretrvávajúcich fyzikálnych zákonitostí v spoločenskom živote.

Literatura • Umění • Kultura

Tučná KACHNA příjmením ČEJKA

IVO HAVLÍK

Ve 13. vydání letošního LUKu jsme spolu s předsedou Unie českých spisovatelů Petrem Žantovským a literárním historikem Milanem Blahynkou vyrobili kachnu, která zřejmě vejde do dějin české žurnalistiky a literatury.

Básníku a spisovateli jsme naletěli na smuteční oznámení o jeho pohřbu. Při známém žertérství satirika Čejky aprílové datum posledního rozloučení sice vzbuzovalo jisté pochybnosti, ale veškeré naše pokusy o ověření pravdivosti parte končily ujištěním, že básník skutečně zemřel.

Zlomené číslo, ve kterém jsme literátovi věnovali půldruhé strany, jsem zaslal „vdově“ Katařině s tlumočením soustrasti a otázkou, zda je vše v pořádku. Odpověď nepřišla, telefony rodiny byly němé, noviny ráno musely vyjít a tak se po večerním imprimatur rozjela rotačka.

Až když týdeník byl v trafikách a kioscích, do redakce přišly tyto řádky:

Milý Ivo, právě jsem se vrátil nikoli snad z Hradu, ale ze supermarketu, kde jsem si koupil Naši pravdu s novým LUKem. Velice děkuji Tobě i Petru Žantovskému a Milanu Blahynkovi za Vaši laskavou pozornost, kterou jste věnovali mému domnělému odchodu z našeho slzavého údolí! Současně se však chci pokorně omluvit za zmatky, které jsem nechtěně způsobil.

Věc se má tak: protože se pomalu blížím k dvaaosmdesátce (navzdory tomu, že jsem se neměl dožít ani třicítky) a můj zdravotní stav se nelepší, ba právě naopak, uzavřel jsem v lednu letošního roku s 1. lékařskou fakultou Univerzity Karlovy dárcovskou smlouvu, podle které po mé smrti budou mé tělesné pozůstatky předány příslušnému patologickému ústavu za účelem výuky mediků. A až mé pozůstatky nebudou už po- užitelné, budou zpopelněny na účet UK. Moji pozůstalí dostanou jen popel, který pak na mé přání vysypou do říčky Mohelky, jež ústí do Jizery a ta pak do Labe, se kterým možná něco málo dopluje až do Severního moře.

Žádný pohřeb se však už konat nebude.

A tak jsem se rozhodl, že si splním svůj dlouholetý sen - užít si vlastní pohřeb se vším, co k němu patří. A aby náhodou nedošlo k omylu, objednal jsem si ten pohřeb na 1. dbuna, tedy na apríla, v přesvědčení, že ten fakt spolu s absencí data mého úmrtí nejenže zabrání mylnému výkladu, ale vzbudí zájem pozvaných.

Bohužel, vinou své počítačové neobratnosti, faktu, že jako na potvoru začaly zlobit oba naše počítače (tedy jak můj, tak mé ženy), a mého rozhodnutí zajet si před cílovou rovinkou na pár dní na Vysočinu na ryby (bez notebooku a s vypnutým telefonem) došlo k tomu, k čemu došlo. Má žena, když si přečetla, že jsi oslovil Petra i Milana, aby ti něco napsali, mi poslala esemesku a já ji požádal, aby Ti sdělila, že bude lepší nechat to až po pohřbu. Ale čas byl proti nám.

Nezlob se, Ivo, nebylo to ode mne ze zlé vůle, ale z neschopnosti řešit věc pohotově. Bohužel, s nekrology se pak utrhla malá lavina. Od toho pitomého v Prima NEWS přes různé komentáře některých mých přátel, Petrův nekrolog v TO až po ten Gábiky Rothmayerové ve slovenském Novém slově, který mě dojal téměř k slzám.

Teď se ovšem obávám, že na můj předčasný pohřeb přijde jen pár nejbližších přátel, přátel, mezi které počítám i Petra Žantovského a Tebe. Ale mám obavy, že na mě teď máte těžké srdce a nedorazíte. Pokud to tak dopadne, pochopím to. Ale pokud bys náhodou přece jen přijel a udělal nějaké fotky, rád si jich od Tebe pár koupím.

A posílám i text, který by měl zaznít na závěr mého PP.

Zatím se tedy měj a prosím: Nezanevři na mě, i když toho už asi moc nenapišu!

Tvůj
J. Č.

***Na Bělehrad či na Petrohrad?
To je to, oč tu běží!
Padnout za krále, trůn a hrad,
či zůstat živ a svěží?***

Moje milá rodino, vážení přátelé i respektovaní nepřátelé!

Děkuji vám, že jste přijali pozvání na můj předčasný pohřeb! Mnozí z vás jistě četli stejno- jmennou povídku Edgara Allana Poea. Tam šlo ovšem o horor, zatímco tady a teď jde o pouhý happening. Ale proč? To vám milerád vysvětlím.

O mně je celkem známo, že jsem v životě vystřídal na dvacet různých zaměstnání. Poznal

jsem tak na vlastní kůži více než patnáct různých profesí - od dělnických přes technické a umě- lecké až po politické.

A zase. Ti, co mě dobře znají, vědí, že to nebylo až tak jednoduché. Od tří let mě totiž - a v tom je ta potíž, jak říká klasik - stíhaly nejen nejrůznější nemoci a úrazy, ale od sedmnácti let i záporné kádrové posudky. Do dnešního dne jsem nasbíral na patnáct diagnóz a tučet úrazů, se kterými jsem ležel téměř ve všech pražských nemocnicích, a také řadu zničujících kád- rových posudků. A přesto přese vše, navzdory prognózám, že se nedožiju třicítky, je mi dnes už jednaosmdesát let. To není tak špatné.

Jenomže to není moje zásluha. Je to zásluha mnohých lékařů, nebo spíš celé medicíny, které jsem za to náležitě vděčný. A tak jsem se rozhodl, že jí na oplátku odkážu své tělesné pozůstat-

KACHNA NOVINÁŘSKÁ nazývá se zpráva nepravdivá, která však nápadností neb podivností budí zvědavost, pročež rychle z jedněch novin do druhých se dostává, až je, jak se říká, všechny propulsa, načež teprv vychá- zívá najevo, že je celá zpráva buď pouhá lež, aneb, že se sice něco stalo, ale jinde, jindy a jinak, než se psalo.

Slovník naučný, František Ladislav Rieger, 1865

Foto: Ivo HAVLÍK

ky k využití při výuce studentů. Začátkem letošního roku jsem uzavřel s 1. lékařskou fakultou Univerzity Karlovy příslušnou dárcovskou smlouvu. Moje tělesné pozůstatky jednou skončí v ústavu patologie a teprve až nebudou k použití, budou zpopelněny.

To ale může ještě nějaký čas trvat. A tak jsem dal před svým opožděným pohřbem přednost tomu dnešnímu, předčasnému, kterého se můžu osobně zúčastnit. Což jsem si ostatně vždycky přál. Dlouho jsem si však myslel, že to nejde. Jenže ono to, jak vidíte, jde.

Navíc si myslím, že nastal ten pravý čas. Posrpnoví normalizátoři dvacet let pohřbívali své odpůrce, kteří se v roce 1968 podíleli na snahách o nastolení socialismu s lidskou tváří. A dnes? Polistopadoví normalizátoři pohřbívají naši generaci, která se koncem osmdesátých let podílela na snahách o demokratickou přestavbu společnosti, už pětatřicet let!

Právě to přispělo k mému rozhodnutí uspořádat svůj předčasný pohřeb. A jako roduverný Čejkoslovák ho aj po slovensky uzatvorím:

To už naozaj stačilo!

Co k tomu dodat? - Nebyli jsme jediní, kdo publikovali příslovecnou kachnu. Shodná mysty- fikace se v dobré víře podařila i jiným českým a slovenským veřejnoprávním sdělovacím pro- středkům, pouze poněkud neomaleným způsobem se o Čejku ořela televize Prima News, ačko- li by mělo platit - o mrtvém vše dobré.

Naším čtenářům se omlouvám, tím víc, že „zesnulý“ je našim ctěným autorem. Na adresu Jaro- slava však musíme s Petrem Žantovským poznamenat, že žádný žert neomlouvá žertujícího, když riskoval zármutek a emoce svých přátel.

Mistru obrazotvornosti a satiry přejeme hodně zdraví a tvůrčí síly. Konec konců, když se o někom říká, že už není, zatímco je, tak bude ještě dlouho. A tomu chceme věřit. 100 let!

Dlouhé vlasy

Jmenuji se Josef Žvejka, ale už ve škole mi spolužáci říkali

Žšvejka, protože jsem se na rozdíl od nich vždycky uměl vyž- ejknout před tabulí i vyhat z každého průšvihů. A učitelé?

Z těch jsem si dokázal utahovat tak, že si nikdo z nich nemohl být jist, jak to vlastně myslím. Dokonce jsem se dostal na strán- ky Mladé fronty v článku Falešné kamarádství, kde se o mně psalo jako o chlapič v červeně košili, co obhajoval spolužáka na svazácké schůzi, která ho měla vyloučit z ČSM za to, že neudal svého kamaráda, údajně zesměšňujícího sovětského vůdce. Ale co to bylo tenkrát za vůdce, si už nejsem jistý, protože časem se generální tajemníci země, kde zítra znamenalo včera, začali stří- dat jako apoštolové na pražském orloji, až nakonec všichni zmi- zeli v propadlišti dějin.

Za Rakouska–Uherska se zpívalo: „Dobrá věc se podařila, sláva vlasti, císaři!“ My jsme tenkrát sice nezpívali, ale spolužáka jsme ze svazu mládeže vyloučili téměř jednomyslně. K dokonalosti chyběl už jen jeden jediný hlas, a to můj. Vedení školy mi to vrá- tilo takovým posudkem, že by ode mne pes kus kosti nevzal. Na právnickou fakultu, kam jsem se hlásil, mě nevzali a můj sen, že se stanu podobným obhájcem, jako byl slavný Clarence Darow, nebo aspoň smyšlený Perry Mason, se rozplynul rychleji než kouř tuzexových Marlboroek, které jsme tenkrát tajně kouřili, pokud jsme ovšem sehnali bony. A tak jsem musel být rád, když mě po roční brigádě v ČKD vzali alespoň na strojařinu.

Po promoci jsem se do Kolbenky, jak jsme ČKD říkali, vrátil jako inženýr, ale ani ne dva roky nato jsem začal marodit s ledví- nami a závodní lékařka mě poslala do Mariánských Lázní. V jistém smyslu to byl pobyt plný strážní, protože jsem ještě neuměl pít a se ženskými jsem to uměl ještě mňí, takže jsem se stal terčem posměchu nejen starších pacientů, ale i pacientek lačných skalpu nějakého toho zajička.

V té době se poměry v republice normalizovaly, jako když hrom bije. Sice ještě pořád platilo, že co není zakázané, to je dovolené, ale zákazů přibývalo geometrickou řadou. Dneska si nemám mladých kluků vyholuje hlavy a holky klíny, ale tenkrát letěly dlouhé vlasy a maximálně tak trochu přistřižené bobříci. Zato podprsenky nebyly v kurzu. Našla se místa, kde visely vyhružné výzvy „Máš-li dlouhý vlas, nechod' mezi nás!“ a pod nimi obrázek nějaké obzvlášť odpudivé „máničky“, jak se vlasat- cům říkalo, a ve vrátnici Československé televize prý občas náměstkyně ústředního ředitele osobně kontrolovala redaktorky a účinkující ženského pohlaví, jestli na sobě mají ten kousek dám- ského prádla, bez kterého se starší soudružky už prostě neobešly.

Já nosil vlasy přes límece, což bylo sice na hraně, ale v Kolben- ce to nikomu nevadilo. Jenže v Mariánských Lázních jsem se jejich délkou lišil už proto, že věkový průměr pacientů byl spíš přes padesát než pod padesát let. A tak se stalo, že když jsem jednou po nějaké té proceduře, na kterou mě lázeňská volala jako inže- nýra Žvejka, nastoupil do výtahu s několika dalšími pacoši, zadí- val se na mě statný šedesátník, který měl pleš skoro jako ta, co se píše s velkým P a pod kterou je známé plicní sanatorium, a nesouhlasně se mě zeptal: „Vy jste inženýr?“

„Jsem. A proč se ptáte?“

„Nelíbí se mi vaše vlasy!“

Zasmál jsem se: „Z toho si nic nedělejte! Mně ty vaše taky ne.“

Teď bych měl ale vysvětlit, proč jsem vůbec ty delší vlasy začal nosit. Mohla za to bratrská pomoc armád Varšavské smlouvy v srpnu roku 1968. Ty armády nás přijely zachránit před plíživou kontrarevolucí, jenže české lopaty, vidláci, študáci a intoši to nechtěli pochopit a začali se stavět na zadní. Naštěstí jsme tenkrát neměli za prezidenta žádného chrabrého televizního komika, ale jen opatrného, protože z války zkušeného generála Svobodu, takže na masové prolévání krve nedošlo. Bez obětí se to ale taky neobešlo, jak dodnes připomínají pomníčky lidí, kteří v tom bra- trském obětí vydechli naposledy.

Většina Čechů a Slováků se časem sice nerada, ale disciplinova- ně přizpůsobila tvrdé realitě a omezila se na tichý odboj pod duchnou, jak to kdysi trefně nazval Jan Werich. Ale moji vrstevní- ci to vzdávali neradi a někteří dokonce na protest šofovali jako bájný Ikaros, který chtěl bláhově doletět až ke slunci. Většina mých kamarádů se však zařekla, že dokud Rusové neodtáhnou, nebudou si stříhat vlasy. Možná že právě tím zavadali příčinu k pozdější diskriminaci všech českých „mániček“. Mysleli si asi, že se Ivan vrátí ke své Nataše dřív, než budou mít vlasy až po pás. Ale já jsem celý život dost skeptický optimista a nechtěl jsem se dožít toho, že si budu muset vlasy ovinovat kolem pasu jako něja- ký Robinson na pustém ostrově. A tak jsem svůj protest proti trva- lé nesvobodě, kterou nám na svých tancích přinesli Rusové, Ukra- jinci a další sovětsští vojáci, omezil na závazek, že dokud neodtáh- nou, nebudu chodit k holiči.

Stříhat mě tedy začala moje žena, která ovšem nebyla a není žádná holička, a tak mi pouze nůžkami zkracovala vlasy tak, aby mi sahaly jen po ramena. Když se po roce 1989 sovětská vojska konečně vrátila domů, chtěla se z té nezvyklé manželské povin- nosti vyvléct, ale neuspěla. Za těch více než dvacet let jsem chy- til fóbii nejen z tanků a uniform, ale i z holičů a jejich strojků.

A taky ze všech Mefistů, kteří člověku nabízejí svět za pouhý pod- pis vlastní krví.

Možná že si teď myslíte, že jsem byl něco jako disident. Ale ne, to ani náhodou. Spíš takový „ztracenec“, který působil v týlu nepřitele. Snad za to mohl můj smysl pro humor, se kterým doká- žu čelit nejrůznějším ranám osudu, snad moje neschopnost odmí- tat druhé, anebo jistý mesiášský komplex, že jsem se časem dostal na pozice, o kterých se mi ani nesnilo. A o žádnou jsem si nemu- sel říkat. S postupující perestrojkou mi někteří normalizátoři nabí- zeli různé funkce jako hokynáři zboží s prošlou záruční lhůtou.

Po sametovém převratu, který čistil Augiášův chlév mocenské- ho aparátu stejně nemilosrdně, jako před dvaceti lety oni, se mnozí z nich vrhli na podnikání a brzy mě, když jsem se s nimi náhodou potkal, zvali na sedmiletou belentajнку či Jeníka chod- ce. Ale já neměl v lásce ani je, ani skotskou whisky, a tak to šlo se mnou z kopce.

Zachránilo mě, že jsem se vrátil k psaní. To jsem vám ještě neřek- l? No ano, celý život jsem pokoušel Múzu a psal básničky i prózu. Dokonce i ve svazu spisovatelů jsem byl. Josif Vissario- novič Stalin kdysi dávno označil spisovatele za inženýry lidských duší. A protože jsem, jak už víte, kdysi dávno vystudoval strojní fakultu ČVUT, byl jsem vlastně inženýr na druhou.

Ale kde ty loňské sněhy jsou! Dnes se považuje za spisovatele každý autor kuchařky či knihy různých vychytávek a z psaní veršů, povídek a románů se stalo něco podobného, jako bývaly ruční práce. Zábava paní a dívek. Muži přece musí podnikat, obchodovat, řídit své podřízené a vydělávat tak peníze, o které jde vždy až v první řadě! A tak se z mého psaní knížek stalo něco jako dobře utajovaná neřest.

Před časem mi nečekaně zavolal jeden z mých bývalý šéfů.

„Promiň,“ řekl mi po chvíli do telefonu, „já vím, že jsem ti zni- čil život! Chtěl jsem mít k ruce básníka, tak jako kdysi Kopecký Halase a Nezvala. Jenže to byla jiná doba…“

„Nemusíš se mi omlouvat,“ prohlásil jsem hrdě. „Přece jsi mi to nedal příkazem. Tys mi tu práci jen nabídl a já ji nemusel brát. Ale vzal jsem ji, protože jsem tě už nějakou dobu znal i jinak, než ti, kteří tě znali jen z televize a Rudého práva, které je ovšem už dávno odbarvené.“

„No dobře,“ řekl po chvíli. „Nebudeme si přece vyznávat lásku po telefonu. I telefony mají uši. Tak se měj, jak jen to jde!“

Takže se mám. A dobře mi tak! Bez mesiášského komplexu a s delšími vlasy bych se měl asi o dost líp.